

Fuglaveiðan.

Skjóting, flygling, ræning og fleyging
— og veiðan við snerru.

»Tú skalt ráða yvir fiskunum í havinum og fuglunum undir himlinum.« Þjóðaði á sinni frá honum, ið hefur skapað allt lívandi. Tá ið vit leggja heraftrat: ráða hampiliga og sum ein verðigur harri, halda vit, at vit tala í anda hansara, ið gav menniskjunum valdið yvir teim ómælandi skapningunum.

Sig mær hvussu tú viðfer djórunum, og eg skal siga tær, hvussu tú ert.

Hvussu verður okkara skoðsmál? Hava vit menniskju, vit Føroyingar, víst okkum sum hampiligur og verðigur harri? Vit hugsa ikki, vit kunnu svara eitt reint og ódeilt ja! Tessverri! Hvussu var fuglaveiði í høgum okkara, í hjörungum fyrr, fyrri bara einum mannaminni síðani? Og hvussu er vorðið nú?

Skjótingin.

Í talu og skrift hefur ofta verið harmast um tað herverk, byrsan hefur gjørt á fugl okkara. At hesin harmur hefur góða grund, eru óivað allir hugsandi Føroyingar á einum máli um. Tá tann skaði, ein byrsa ger fuglunum, særliga undir hjörungum, har ið fuglurin eigir, er ikki lítill. Styggur, stjarligur og ikki at taka við stongini gerst fuglurin, har byrsan buldrar. Og verður hildið á við buldrinum, tynnist búfuglurin í hvørjum og avoyðist at enda. Mong fuglaeygu, ið áður uddu við fuglaveiði, standa nú á hásummarsdegi kold og lívleys, standa sum ein áklaga móti byrsuni, móti tí lviðeinta ránskroppinum, sum eitur menniskja. Og byrsan hefur meir á samvitsku síni: tann túsundtals lamskolni fuglaflokkur, ið friðleysur fer lorrandi gjøgnum loftið, rekist kring havið og framvið strendurnar, er ár aftaná ár eitt dapurt dóm um, hvussu stult vit eru komnir í at vera menniskjalig menniskju, ein hampiligur og verðigur harri yvir teim ómælandi skapningum Guðs. . .

Og hvønn vinning hava byrsu-menninir av skjótingini? Summir meina ongan. Útreiðslurnar: lóður, benzín og ikki at gloyma *tíðarspilið* víga meiri enn virðið av tí veidda fuglinum. Hetta ger skjótingina tvífalt hópisleysa sum innlogu og sýnir: at sum oftast er skjótingin einki annað enn sportur. Agnskjóting, og tá ið skotið verður av monnum, ið einans fara út at veiða innlogumál, og sum ið bert skjóta, tá ið líkindini eru til at fáa fuglin, tilik skjóting kann umberast, hóast fuglskjóting neyvan kann fara so framm, at hon ikki í stóri ella minni muni er *djórapið*.

Fyglingin.

Skjóting verður oftast umtalað, er sjálvandi sum lýst ógvuliga ring. Men tað eru aðrir vandar — og kanska verri vandar — enn hon fyrri fuglin. Vit vilja í hesum sambandi nevna fyglingin og ræningina. Hvussu ofta hava vit ikki hoyrt góðar fuglamenn harmast yvir tær mongu oyðirokurnar, sum skilaleysir bjargmenn hava á samvitsku síni. Allt, hvønn einasta fugl á rókini, tóku tær — og oyðroðu hana. Tilíkar røkur byggjast aldri aftur við fugli. Slíkir fyglingarmenn eru reinir ránskroppar og verða dómir við harðastu orðum av góðum bjargmonnum. Var hetta ein-

asta brekið við fyglingin, var tað bótandi. Men tað er tað, ið verri er: Hvussu er ikki at harmast yvir øll tær túsundir av neyðar písum, ið undir fyglingin verða sópað út av — «skal fylgast, noyðist so at vera», sigur bjargamaðurin við harmi. «Vit kunnu ikki gera við tað». Eitt ótiligt tap, ein hervilig djórapiðsla, ið ikki hefur lamarskjótingini nakað eftir.

Ræningin

verður av mongum sögd at vera skaðaleys. Men er hon tað? Vit hava talað við ymsar skilamenn, ið siga, at ræningin seinkar fuglunum ofta so nógv, at tá ið písurarnar koma, misferst ein hópur av teim vegna tað ringa veðrið og av tí, at fuglurin ikki hefur sær stundir at stóðast fyrri at læra písunu, men fer beina-vegin til stroks út í havið.

Fleygingin.

Av teim gomlu veiðiháttunum má fleygingin sigast at vera «humanast» og skaðaleystast. Skilaleysir fleygingarmenn kunnu tó við at bera upp fyrri fuglin istaðin fyrri at leggja aftaná hann og við at taka silðberan ella seta seg miðt í fuglin, oyða, skelka og spilla fuglin. Tilíkar menn hvorki eiga at tolast ella verða toldir millum rettir bjargmenn, sum hava kærleika til fuglin og bjargalívið.

»Tú skalt ráða yvir fiskunum í havinum og fuglunum undir himlinum.« . . á ein hampiligan og menniskjaligan hátt sjálvandi. Hetta er boðið. Men tað er ikki altíð líka lætt við at gera. Eitt kunnu vit tó koma á samt um, at tað er skyldan hjá hvørjum manni at royna at umganga «rovdrikt» og djórapiðslu.

Snerruveiðan.

Í seinastuni er ein nýggjur(?) veiðiháttur við at vinna frammi í Føroyum, og tað er at taka fugl við snerru. Hesin veiðiháttur hefur tað framm fyrri teir vanligu háttar at veiða fugl, at allir, *eisini teir ognarleysu*, kunnu koma framat, har sum fuglurin er mestur, undir fuglabjörungum. Hetta sigur nógv! Og so er hann, fylgju skilamanna frásögu, enn tálfrátt framm um fleygingina, hin «humanast» máttin at taka fuglin, ið enn hefur verið nýttur: ein flaki við einum hópi av hestahálslykkjum; lomvigin apast uppá flakan, flokir beinini í lykkjurnar og er fastur; hann ger nokur skrykkj, kennur seg fastan og legst so stillur inn til hann verður tikin og kiptur. Tað kann tó henda, at onkur lykkja er sett so uttallaga á flakatromina, at lomvigin sleppur út av við kroppinum og brýtur beinið um tromina. Hetta eiga sjálvandi allir snerruveiðumenn at royna at bota um við at drepa fuglin skjótast gjørligt.

Snerruveiðimáttin er «primitivur», blígur og óskaðligur: einki lóður, eingi styggjandi buldur, og eftir sum skilamenn siga, er tað einans oyðifuglur, ið snerra veiðir. Tað er bert hending at finna búfugl millum snerrufugl, og sum prógv av hesum kann framforast, at í hægstu verpingalið hefur valla ein av hundrað av teim veiddum snerrufuglum haft egg. Afturá-

motið er tað íðuligt at finna egg í skotfugli. Tað hefur hent, at 20 av 100 skotfuglum hava haft egg.

Milliðnir av fuglum sveima kring okkara land. Kunnu vit veiða av hesum hópi á tilikan góðan hátt, at tað ikki minskar um búfuglin ella meinslar og písur, kann fuglurin verða tann signing fyrri okkum, sum skaparin hefur tettað frá fyrndini av.

En henstillende Berigtigelse.

For at afværge en eventuel Misforstaaelse, som de slet dulgte Insinuationer imod Arbeidsmannafælgið »Fylking« i »Kreds« sidste Artikel kan bibringe en og anden Læser af »Føroyatíðindi«, vil vi herved ikke undlade at pointere, at det, som Arbeidsmannafælgið »Fylking« skrev i »Føroya Social-Demokrat« Nr. 29, ikke kan eller maa tilægges andre Ansvar for end undertegnede som talende paa Medlemmernes Vegne, hvorfor eventuelle Svar paa nævnte Artikel bedes adresseret til Arbeidsmannafælgið »Fylking«.

For at opnaa en saglig og for alle Parter værdig Diskussion om det i vor Artikel berørte Spørgsmaal, vil vi henstille til vedkommende, at Diskussionen føres med ansvarlig Navns Underskrift. Vi vil selvfølgelig meget gerne i Sagens Interesse diskutere med en hvilken som helst om alle for os betydningsfulde Spørgsmaal, men en forsettende Diskussion med uansvarlige anonyme Personer er formaalsløs og uværdig.

Arbeidsmannafælgið »Fylking«.
Bestyrelsen.

Seinasta rættleiðing av „Kred“.

Mær fýsir sjálvandi ikki at skifta orð við ein huldumann, ið er so ósakligur og illavörðin sum »Kred« í »Føroyatíðindi«. Men tá ið »Kred« heldur við við »insinuationum« sínum, kann eg ikki nokta mær at lýsa hesa »ærklering« frá fyrstalestrarvið Bennesden viðvíkjandi mínum skúlalærarastarvi:

Hr. Førstelerar J. Bennesden, Tveraa-Skole.

Foranlediget af følgende Udtalelse i en Artikel i »Føroyatíðindi« Nr. 27 angaaende mig: »Vis mere »glógvandi ídni« i Skolen og lad være med at komme for sent hver Morgen, medens Eleverne venter paa Dem.« Tilalder jeg mig herved som Lærer ved Tveraa-Skole, hvis Leder De er, at udbede mig Deres Udtalelse om, hvorvidt der foreligger nogen Grund til foranførte Anke imod mig.

Tveraa, den 11. Juli 1933.

Med Højjagtelse
P. M. Dam.

Tilbagesendes til Hr. Lærer P. M. Dam, idet jeg kan svare, at ovennævnte Paastand ikke er overensstemmende med Sandheden.

Tveraa, den 15.—7.—1933.

Jørgen Bennesden.

Tað er kanska beinast og mín skylda móti mínum *ikki-partamonnum* samstundis við hesi »ærklering« at skoyta nokur orð til »Kreds« brigdan um, at eg skal hava latið tað »offentliga« »kautionera« fyrri 10.000 kr. »til Bygning af et Vaanhus«. Henda brigdanin kann sjálvandi einans adresserast til sóknarstýrið og logtingið, har ið mólstøðumenninir hava meirlutan. Eg havi ikki greitt atkvøðu her. Men munu menn halda seg hava gjørt beint hesum viðvíkjandi. Læraraløningarlógin pliktir jú hitt almenna at hjálpa lærarunum til hús. Og at geva eina »kaution« við rætti til um neyðugt at halda kommununnar part av læraralønini afturi til gjaldan av rentum og avdrátti, er tann fyrri hitt almenna, men ikki fyrri lærarin, læstasti og minst »risikabli« máti at loysa spurningin uppá. Hetta er ein máti sum ymsastaðni hefur verið boðin lærarum, men sum ikki allir lærarar eru glaðir við. Tað er sjálvandi munur á hesi leið, sum bindur lærarin til plássio, og á at fáa bygt fri hús og vera leysur.

Aðeitan frá Føroya Fiskimannafelag um studning til fiskatilvirkan og fiskasølu.

Inn á Føroya logting er hetta týðningarmikla mál borið. Tað er ov tíðliga at spáa um, hvortu lagnu hetta mál fer. Men eitt er víst: Føroya fiskimenn vænta at Føroya lógtung leggur stýrt til her.

»Vit undirskrivaðu stýrnarmenn Føroya Fiskimannafelags heita hervið á Føroya logting og biðja um studning ella lán upp til 100.000 Kr. av tingsins millum sum stovningarpening til fiskavirki og fiskahandil, so at fiskimenninir njóta hitt fulla virði av tí parti av veiðini, sum fellur í teirra lut — eftir nógaldandi kontrakt 35%«.

Grundirnar til hesa umsókn eru mangar, og skulu vit her greiða frá teimum týðningar-mestu:

1) Sum nu er og hevði verið nokur ár, liggur miðalvirði av tí ein fiskimaður fær í peningi ímillum 500 og 800 Kr. og mangir fiskimenn fáa nógv minni. Vit seta her tolini fyrri hvat menn við einum skipi í 1932 hava fingið. Tað var ikki uppi í teim bestu, men heldur ikki tað ringasta til fiskiskap. Vit nevna menninir við nummari og ikki við navni: Nr. 1 Kr. 654,83, Nr. 2 Kr. 377,09, Nr. 3 Kr. 748,82, Nr. 4 Kr. 466,30, Nr. 5 Kr. 502,57, Nr. 6 Kr. 577,50, Nr. 7 Kr. 384,17, Nr. 8 Kr. 711,34, Nr. 9 Kr. 419,35, Nr. 10 Kr. 328,90, Nr. 11 Kr. 553,07, Nr. 12 Kr. 470,40, Nr. 13 Kr. 421,95. Hesir 13 mans vóru við sama skipi alt árið, síðan vóru 5 við styrti tíð: Nr. 14 Kr. 214,80 (tveir túrar), Nr. 15 Kr. 299,01 (triggjar túrar), Nr. 16 Kr. 327,63 (tveir túrar), Nr. 17 Kr. 293,77 (tveir túrar), Nr. 18 Kr. 193,24 (tveir túrar), og Nr. 18 Kr. 193,24 (tveir túrar).

Hetta er brutto fortjenastan í peningi fyrri eitt meðalskip undir Íslandi 1932, og hjá mongum

Grønlandsskipum var hon ikki mikið betur. At tilíkt ikki gevur føði og klæði til ein húsman við konu og børnum er eyðsæð, sjálvt um hann hefur lætt hús og vinnur nakað av landi og sjógv teir 4—5 mánaðar, hann er heima, og mangur hevur als onga vinnu hesa tíðina.

Hvat verður nú úrslitið?

Já, tað kann ikki verða annað enn skuld og skuld omaná skuld. Av tí at ein hópur av mannspørtum gongur ígjøgnum hendur á fiskimannafelaginum, vita vit, at mangur húsmáður er noyðdur til at skriva uppá transportir og rokningar, áður enn árið er umliðið, fyrri at bjarga lívinum. Hertil koma so skattarokningar, pantlaðar frá kommununi, og rentur og avdráttir frá sakforara til sparakassan, har húsin standa í panti.

Soleiðis er mangur góður húsmáður, sum situr og slitist við at uppala komandi tættarlið, staddur og sær bert ein lítlan part aftur av tí, hann átti. Teir, sum ógíftur eru og ikki hava hús at halda, fáa sjálvsagt peningin í bondina, tá frábýtt verður; men tað er ilt fyrri landið og vil sjálvsagt sviða sárt til framtíðina at tann komandi ungdomur í landinum alist upp í armóð og vesaldómi.

Tá nú tað er prógvandi, at fiskurin árið, ið fór, og mong ár tó gevur teimum, sum fáa hann frá fiskimonnum, ein rætt góðan vinning, so má lutur fiskimannsins kunna botast muna-gott harvið, at hann fær tað virði fyrri sín fiskapart, sum fæst fyrri hann á marknaðinum í Spaniu og øðrum útlendi.

Sum eitt miðaldsmið skulu vit nevna, at ein skipsmanning, sum í fjor heyst læt sín fisk turka og seldi hann sum klippfisk, fekk 6 oyr. meira uppá stykki enn aðrir, sum seldu í saltfiski. Hetta vil fyrri 6000 fiskar, sum er ein ársdráttur, geva manninum 360 Kr. meira í ársvinnu og soleiðis kanska bjarga manninum úr skuldabondunum.

2) Sum nú er, hava fiskimenn frábýttisrætt, og kemur hann í øllum trotamálum inn í staðin fyrri sjópentarættin, sum aðrir sjómenn við hýru hava, væl at merkja, tá hann verður nýttur. Verður hann ikki nýttur, ger hann í einum trotabúgvstíffelli bert ta vanlukku, at sjópentarættur fiskimanna fellur burtur og teir koma inn í búgvíð sum vanligir kravsmenn. Tað er soleiðis eitt neyðsýnjarmál at nýta frábýttisrættin, ikki bert tá reidarin fer fallit, men eisini tá hann stendur á veikum fótum, peningaliga sæð.

Frábýttisrætturin verður eisini nógv nýttur nú. Ca. 250.000 Kr. eru gígnar gjøgnum felagið hesi síðstu árin fyrri frábýttan fisk; men tað er nógv óvliði; tí hvørt ár má felagið við sokforarahjálpi krevja einar 50.000 Kr. inn, sum ikki verður rindað í rættari tíð. Tó at frábýttisrætturin er loyvdur eftir kontraktin, er tað ikki altíð so lætt at gera brúk av honum. Tað hefur víst seg, at vanligu saltfiskekappar ikki so væl vilja keypa frábýttan fisk frá manningini á skipi, sum annar keypmaður eigur. Ja, tað er enn tó, so, at teir, sum hava keypt frábýttan fisk ikki so væl sleppa av við hann í klippfiski sum aðrir. Tó hava hesir vandar verið yvirvunnir higir til; men hervið fær fiskimaðurin jú bert saltfisksprís, og tað var klippfisksprís, hann skuldi fingið.

Herimóti kann verða gjørt tann innvending til forsvar fyrri reidarar og fiskakappar, at teir eru noyðdur at hava stóran vinning uppá saltfiskahandilin